



Lessen uit het Experimentenprogramma Verduurzaming van Kwetsbare Wijken

Matthijs Uyterlinde

Bijeenkomst City Deal Energieke Wijken

20 mei 2021

Ambities experimentenprogramma VKW in 2018



- Kan de energietransitie als vliegwiel fungeren voor **brede wijkverbetering**?
- Waar liggen concrete **koppelkansen** en hoe kunnen die worden verzilverd?
- Hoe kunnen we de energietransitie **samen met wijkbewoners** uitvoeren?
- Wat vraagt dit van de **cultuur, structuur** en **werkwijze** van gemeenten en partners?

Deelnemers Experimentenprogramma VKW (2019-2021)



Alkmaar (Nieuw-Overdie)

Amsterdam (Wildemanbuurt)

Delft (Gillisbuurt)

Den Haag (Laak)

Deventer (Zandweerd)*

Dordrecht (Crabbehof)

Emmen (Emmerhout)

Groningen (Selwerd)*

Hengelo (Nijverheid)*

Leiden (Zuidhoven)

Nijmegen (Zwanenveld)*

Oldambt & Delfzijl (Nieuwborgen)*

Kerkrade (Rolduckerveld)

Rotterdam (Pendrecht)*

Schiedam (Groenoord)

Tilburg (Abdij- en Torenbuurt)

Utrecht (Overvecht-Noord)*

Zoetermeer (Meerzicht)

*) Proeftuin Interbestuurlijk Programma Aardgasvrije Wijken

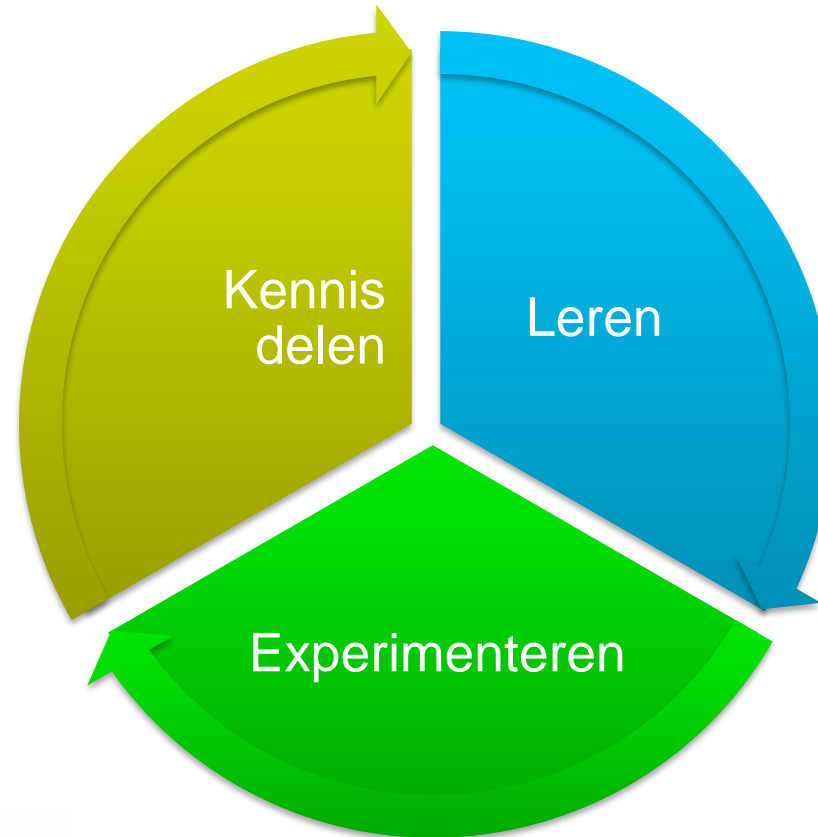
Drie jaar experimenteren: Leren in de praktijk

3. Kennisdeling

- Betrokken partijen delen onderling ervaringen (**intervisie**)
- Platform31, Nyenrode en betrokken partijen trekken lessen uit de praktijk
- **Ontsluiten en delen** van ontwikkelde kennis via publicaties, *practice based* instrumenten en praktische kennisdragers



VERDUURZAMING VAN
KWETSBARE WIJKEN



1. Leren

- Gezamenlijk formuleren **kennisvragen en uitdagingen**
- Platform31, Nyenrode en deelnemers verzamelen samen relevante **kennis**, methoden en **inspirerende praktijken**.

2. Experimenteren

- Betrokken partijen testen bevindingen in de praktijk
- Nyenrode en Platform31 volgen, verzamelen en vergelijken de ervaringen (**actieonderzoek**)

Inspiratie uit Toronto, Canada (SNAP)

Holistisch perspectief



Gestructureerde werkwijze



Participatie van bewoners



Zie: <https://www.platform31.nl/nieuws/op-gestructureerde-wijze-opgaven-verbinden-in-de-wijk>

Analyse van 15 wijkgerichte aanpakken (2019)



- Verkokering en tunnelvisie staan een integrale aanpak in de weg.
- Verbinden van opgaven: wel belangrijk, maar niet urgent.
- Haast, onzekerheden en zorgen over capaciteit en complexiteit.
- Spraakverwarring: smalle opvatting kernbegrippen.
- Bewoners weinig actief betrokken.

Kansen voor verbinden van energietransitie & leefbaarheid



+



Gezondheid: binnenklimaat, gezonde leefstijlen



+



Armoede & schulden: energiearmoede, woonlasten



+



Participatie: meedoen, werkervaring (SROI), werkgelegenheid in de wijk



+



Fysieke wijkverbetering: woningverbetering, gemengde wijken, levensloopbestendig wonen



+



Openbare ruimte: klimaatadaptatie, sociale cohesie, (verkeers)veiligheid

City Deal werklijn 1:
kwetsbare huishoudens

City Deal werklijn 2:
opleiding en werk

City Deal werklijn 3:
particuliere voorraad

City Deal werklijn 4:
openbare ruimte

Groeiende aandacht voor de leefwereld van bewoners

- *Storytelling-methode Meerzicht (Zoetermeer)*
- *Social design-aanpak Crabbefhof (Dordrecht)*
- *Huiskamer aardgasvrij Pendrecht (Rotterdam)*



De Warmtezoekers tochten

Experts over verschillende soorten warmte ontmoeten elkaar. Wie zijn de warmtewerkers van Dordrecht? Van nu en in de nabije toekomst?



Wij@kschouws met bewoners die zorgen hebben over de wijk en willen dat het er fijn is. Samen met professionals die echt beslissingen kunnen nemen.



Werkplaats Toekomstvertellers

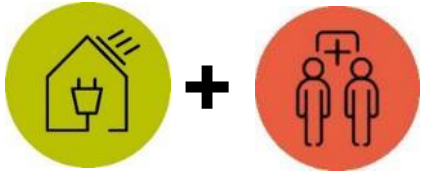
Elgenwijk@kse taal maken en verhalen over de toekomst van de wijk. Jong en oud bijeen.



Werkplaats Afval Breng de experts leren bij elkaar: wat wordt er op dit moment al geleerd over dit onderwerp?



Kookgas workshops: met recepten van de thuis-koks van Crabbefhof leren bewoners hoe het is om te koken zonder gas.



Gezondheid

Eén kapstok: gezondheid en welbevinden → Sunny Selwerd

Gezamenlijke ambities sociaal en fysiek: integraal plan

Integraal gebiedsgericht georganiseerd: sociaal en fysiek



**Gezondheid en
geluk**



**Betaalbaar en
duurzaam wonen**



**Een groene en
veilige buurt**



**Meedenken, mee-
praten en meedoen**

*Integrale
wijkaanpak Sunny
Selwerd, Groningen*



+



Armoede & schulden

- *Dubbel Duurzaam (Tilburg)*
- *Sociaal renoveren (Utrecht)*
- *Sociale verduurzaming (Nijmegen)*



+



Participatie

- *Kansenfabriek (Schiedam)*
- *Wijkbedrijf Selwerd (Groningen)*





+

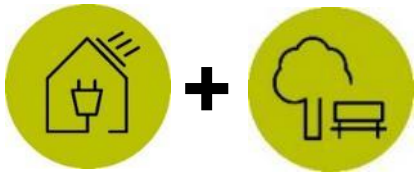


Fysieke wijkverbetering



Gebiedstransformatie Rolduckerveld, Kerkrade

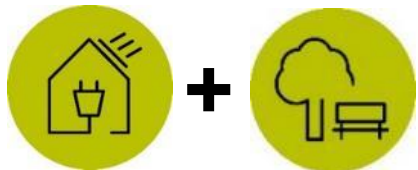




Openbare ruimte

Vernieuwing Cromvlietpark, Laak, Den Haag





Openbare ruimte

Plutolaan in Paddepoel, Groningen



Aanleg
warmtenet



Samen met
bewoners



- Brede buurtstraat
- Niet verkeersveilig
- Veel asfalt
- Weinig groen

- Smallere straat, veiliger
- Veel meer groen
- Afvoer regenwater/wadi
- Plekken voor ontmoeting/spelen

Succesfactoren voor het verbinden van opgaven

- Ontwikkel een **gemeenschappelijke visie** op de gewenste ontwikkeling van de wijk (ook: gemeenschappelijke taal)
- Zorg voor **bestuurlijke borging** van een integrale aanpak
- Neem het **bewonersperspectief serieus**: open en vroegtijdig in gesprek
- Zoek **actief naar verbindingen tussen opgaven**: gedeelde of complementaire belangen, bundelen van geldstromen
- Daal af naar het **juiste schaalniveau**: buurt of straat
- Expliciteer voor elke maatregel of interventie **hoe deze bijdraagt aan de voor de wijk geformuleerde doelen**

LAAT HET DOEL

JE MIDDEL ZIJN

de opa
van *Loesje*

City Deal Energieke Wijken: uitdagingen per werklijn

City Deal werklijn 1: *Kwetsbare huishoudens*

- Ken je bewoner: inzicht in sociale staat van de wijk
- Doorbreken verkokering in beleid en uitvoering
- Bundelen van geldstromen
- Signaleren en handelen (follow-up organiseren)

City Deal werklijn 2: *Opleiding en werk*

- Samenwerking met lokale werkgevers
- Samenwerking met onderwijsinstellingen
- Initiëren en/of benutten van wijkbedrijven etc.
- Anders aanbesteden
- Anders inrichten van werkprocessen
- Barrières in regelgeving

City Deal werklijn 3: *Particuliere voorraad*

- Bereiken en betrekken kwetsbare en niet-geïnteresseerde eigenaren
- VVE's
- Financieringsarrangementen
- Ontzorgen proces en uitvoering

City Deal werklijn 4: *Openbare ruimte*

- Overzicht/samenhang gemeentelijke planning en werkprocessen
- Bundelen van geldstromen (incl. schuiven met afschrijvingstermijnen)
- Gestructureerd bewoners betrekken
- Eigenaarschap bij ontwerp, uitvoering en beheer



Matthijs Uyterlinde

muyterlinde@verwey-jonker.nl

06 57 94 17 48